

2023–2025 Döneminde Yapay Zekâ ve Müzik Alanında Yayımlanan Makalelerin Sistematiik Literatür İncelenmesi

A Systematic Literature Review of Turkish Research Articles on Artificial Intelligence and Music Published Between 2023 and 2025

ÖZET

Bu çalışma, 2023–2025 yılları arasında Türkiye’de yayımlanan ve yapay zekâ ile müzik arasındaki ilişkiyi ele alan Türkçe akademik makalelerin sistematiik bir incelemesini sunmaktadır. Araştırmanın veri kaynağını, belirtilen dönemde hakemli dergilerde yayımlanmış, tam metin erişimi bulunan toplam 10 akademik makale oluşturmaktadır. İncelenen çalışmalar; amaçları, yöntemleri, kullanılan yapay zekâ teknolojileri ve odaklandıkları müzik alanları açısından karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Çalışmada tematik kodlama ve betimsel analiz tekniklerinden yararlanılmıştır. Bulgular, literatürün dört ana tema etrafında yoğunlaştığını göstermektedir: müzik üretimi ve yaratıcı süreçler, müzik eğitimi ve pedagojik uygulamalar, müzik endüstrisi ve görsel-işitsel üretim ile dinleyici deneyimi ve duygu analizi. Analiz edilen makalelerde üretken yapay zekâ araçları, büyük dil modelleri, ses sentezi ve klonlama teknikleri ile derin öğrenme tabanlı müzik analizlerinin öne çıktığı belirlenmiştir. Genel olarak çalışma, mevcut literatürdeki eğilimleri ve yöntemsel sınırlılıkları ortaya koyarak gelecekteki araştırmalar için önemli boşluklara işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yapay zekâ destekli müzik üretimi, müzik eğitimi, sistematiik literatür incelemesi.

ABSTRACT

This study presents a systematic review of Turkish-language academic articles published in Türkiye between 2023 and 2025 that examine the relationship between artificial intelligence and music. The data set consists of ten peer-reviewed journal articles with full-text access. The selected studies were comparatively analyzed in terms of their research aims, methodologies, artificial intelligence technologies employed, and the musical domains they addressed. The analysis was conducted using thematic coding and descriptive analysis techniques. The findings indicate that the literature concentrates around four main themes: music production and creative processes, music education and pedagogical practices, the music industry and audiovisual production, and listener experience and emotion analysis. The reviewed studies particularly emphasize generative artificial intelligence tools, large language models, sound synthesis and voice cloning techniques, and deep learning-based music analysis systems. Overall, the results reveal current trends and methodological limitations within the existing literature and highlight important research gaps, providing a structured framework to inform future studies in the field of artificial intelligence and music.

Keywords: AI-supported music production, music education, systematic literature review.

GİRİŞ

Yapay zekâ teknolojilerinin son yıllardaki hızlı gelişimi, müzik alanını hem teorik hem de uygulamalı boyutlarda görünür biçimde dönüştürmektedir. Derin öğrenme, üretken yapay zekâ ve büyük dil modelleri gibi teknolojiler; besteleme, düzenleme, ses sentezi, performans, analiz ve eğitim gibi pek çok alt alanda yeni imkânlar sunmakta, müziğin yalnızca insan merkezli bir etkinlik olmaktan çıkarak insan–makine iş birliği içinde yeniden düşünülmesine yol açmaktadır. Türkiye’de 2023–2025 döneminde yayımlanan Türkçe akademik çalışmalar incelendiğinde, yapay zekâ ve müzik ilişkisine farklı açılardan yaklaşıldığı görülmektedir. Müzik eğitimi odaklı çalışmalarda, yapay zekânın kişiselleştirilmiş öğrenme, akıllı ders sistemleri, derin öğrenmeye dayalı öğretim uygulamaları ve etkileşimli öğretim ortamlarıyla öğrenme deneyimini dönüştürdüğü vurgulanmaktadır. Bu bağlamda, yapay zekâ tabanlı müzik öğretim sistemlerinin öğrencinin düzeyini, müzik tercihlerini ve öğrenme stilini analiz ederek uyarlanabilir bir öğrenme süreci sunabileceği belirtilmekte; geri bildirim, bireyselleştirme ve motivasyon gibi boyutlarda yeni fırsatlar ortaya çıktığı ileri sürülmektedir. Diğer yandan, dijitalleşme ve yapay zekâ uygulamalarının müzik endüstrisi üzerindeki etkilerini ele alan çalışmalar, üretimden dağıtıma, tüketimden gelir modellerine kadar uzanan geniş bir dönüşüm alanına işaret etmektedir. Dijital prodüksiyon yazılımları, sanal stüdyolar ve streaming platformlarının müzik üretimini daha erişilebilir ve maliyet açısından daha yönetilebilir hâle getirdiği; bağımsız sanatçılar için yeni fırsatlar yarattığı, ancak telif, dijital korsanlık ve gelir dağılımı gibi sorunları da beraberinde getirdiği ifade edilmektedir. Bu çerçevede, yapay zekâ ve makine öğrenmesi temelli öneri sistemleri, sanal/ artırılmış gerçeklik uygulamaları ve yeni iş modellerinin, müzik endüstrisinin stratejik yönelimlerini yeniden şekillendirdiği vurgulanmaktadır. Yaratıcılık ve müzik üretimi ekseninde ele alınan çalışmalarda ise özellikle Suno ve AIVA gibi üretken yapay zekâ araçları üzerinden elektronik müzik besteleme süreçleri incelenmekte; bu araçların farklı müzik türlerini analiz edebilme, yeniden üretebilme ve yeni ses dokuları oluşturma potansiyeli tartışılmaktadır. Elde edilen bulgular, yapay zekânın sanatsal üretime katkı sağlayarak yaratıcılığın teknik süreçlerle entegrasyonuna imkân

Kutup Ata Tuncer¹

How to Cite This Article

Tuncer, K. A. (2026). 2023–2025 döneminde yapay zekâ ve müzik alanında yayımlanan makalelerin sistematiik literatür incelenmesi. *International Academic Social Resources Journal*, 11(1), 30-36. (e-ISSN: 2636-7637). DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18823794>

Arrival: 27 December 2025
Published: 28 February 2026

Academic Social Resources Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Doç. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Müzik Eğitimi ABD, Manisa, Türkiye. ORCID: 0000-0002-8727-5255

tanındığını; bununla birlikte, müzik yapıtı üretiminde “duygu” boyutunun hâlâ insan merkezli bir özellik olarak öne çıktığını ve insan faktörünün yerini tamamen almasının beklenmemesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Türkiye bağlamında yapılan kapsamlı derleme niteliğindeki çalışmalar ise yapay zekânın müzikle, özel olarak da Türk müziğiyle ve müzik araştırmalarıyla olan ilişkisini daha geniş bir çerçevede ele almaktadır. Bu çalışmalarda, yapay zekânın kısa tarihine, müzikte kullanılan yapay zekâ yöntemleri ve algoritmalarına, geleneksel makine öğrenmesi ve derin öğrenme uygulamalarına, veri setlerinin (özellikle makam müziği için geliştirilen veri tabanlarının) önemine ve müzik eğitime etkilerine odaklanıldığı görülmektedir. Bunun yanında, Türkiye’de geliştirilmiş yapay zekâ destekli müzik projeleri (örneğin elektronik müzik üretimi, veri tabanlı analizler, eğitim uygulamaları) kısaca tanıtılarak ulusal alandaki mevcut durumun bir panoraması sunulmaktadır. Tüm bu çalışmalar, yapay zekâ-müzik ilişkisine dair önemli ve güncel katkılar sunmakla birlikte, 2023–2025 döneminde Türkiye’de yayımlanmış Türkçe makalelerin hangi temalarda yoğunlaştığı, hangi yöntemleri ve teknolojileri öne çıkardığı ve nasıl bir bütüncül tablo oluşturduğu henüz sistematik olarak ortaya konmuş değildir. Literatürde yer alan araştırmalar genellikle belirli bir alt alana (örneğin müzik eğitimi, elektronik müzik üretimi, müzik endüstrisi veya ulusal bağlamda genel değerlendirme) odaklanmakta; ancak bu farklı odakların bir arada değerlendirildiği bütüncül bir çerçeve eksik kalmaktadır. Bu çalışmanın amacı, 2023–2025 yılları arasında Türkiye’de yayımlanan ve yapay zekâ-müzik ilişkisini konu alan Türkçe akademik makaleleri sistematik biçimde incelemektir. Bu doğrultuda, belirlenen 10 makale; amaçları, yöntemleri, ele aldıkları yapay zekâ teknolojileri, odaklandıkları müzik alanları ve temel bulguları açısından karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Çalışma, söz konusu döneme ait Türkçe literatürü tematik bir bakış açısıyla sınıflandırmayı ve böylece hem mevcut eğilimleri hem de gelecekteki araştırmalar için öne çıkan boşlukları görünür kılmayı hedeflemektedir.

Bu çerçevede, Türkiye’de yapay zekâ ve müzik alanında yürütülen akademik çalışmaların son yıllarda belirgin bir artış eğilimi gösterdiği; ancak bu üretimin tematik, yöntemsel ve teknolojik açıdan dengeli bir yapı sergilemediği dikkat çekmektedir. Mevcut çalışmaların büyük bir bölümünün üretim, eğitim ve müzik endüstrisi eksenlerinde yoğunlaştığı; buna karşılık deneysel, nicel ve veri temelli yaklaşımların sınırlı kaldığı görülmektedir. Bu durum, alandaki literatürün niceliksel olarak genişlediğini, ancak yöntemsel derinlik ve çeşitlilik açısından hâlen gelişme aşamasında olduğunu düşündürmektedir. Dolayısıyla, yapay zekâ-müzik ilişkisine dair araştırmaların daha bütüncül, disiplinlerarası ve veri temelli çerçevelerle ele alınmasına yönelik bir gereksinim ortaya çıkmaktadır.

YÖNTEM

Bu çalışma, 2023–2025 yılları arasında Türkiye’de yayımlanan ve yapay zekâ ile müzik arasındaki ilişkiyi ele alan Türkçe akademik makalelerin sistematik bir incelemesini kapsamaktadır. Araştırmacının veri setini, belirtilen dönemde hakemli akademik dergilerde yayımlanmış ve tam metinlerine erişilebilen toplam 10 akademik makale oluşturmaktadır. Çalışma, geniş ölçekli bir literatür taramasından ziyade, belirli bir zaman aralığında Türkiye’de üretilmiş Türkçe literatürü derinlemesine ve karşılaştırmalı biçimde değerlendirmeyi amaçlayan amaçlı örnekleme yaklaşımına dayanmaktadır.

Çalışma Grubu ve Dâhil Etme Ölçütleri

İncelemeye dâhil edilen makalelerin seçiminde aşağıdaki ölçütler esas alınmıştır:

- ✓ 2023–2025 yılları arasında yayımlanmış olması
- ✓ Türkçe yazılmış olması,
- ✓ Hakemli akademik dergilerde yer alması
- ✓ Yapay zekâ-müzik ilişkisini doğrudan konu edinmesi
- ✓ Tam metin hâlinde erişilebilir olması

Veri Toplama ve Kodlama Süreci

Seçilen makalelerin tamamı araştırmacı tarafından tam metin olarak okunmuş ve her çalışma için ortak bir inceleme formu kullanılarak çözümlenmiştir. İnceleme formu, makaleler arasında karşılaştırma yapılmasına olanak tanıyacak biçimde yapılandırılmıştır. Bu formda her makale için aşağıdaki bilgiler kaydedilmiştir:

- ✓ Makalenin amacı
- ✓ Kullanılan yöntem (nitel, nicel, karma, kuramsal, doküman analizi vb.)
- ✓ Ele alınan yapay zekâ teknolojisi
- ✓ Odaklanılan müzik alanı (üretim, eğitim, endüstri, estetik, dinleyici deneyimi vb.)
- ✓ Temel bulgular

Analiz Süreci

Verilerin analizi iki düzeyde yürütülmüştür:

İlk düzeyde, makalelerin içerikleri nitel içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Bu aşamada çalışmaların doğrudan odaklandıkları konular temel alınarak tematik kodlama yapılmıştır. Tematik kodlama sonucunda, yapay zekâ-müzik literatürünün içerik bakımından dört ana tema etrafında yoğunlaştığı belirlenmiştir:

- ✓ Müzik üretimi ve yaratıcı süreçler
- ✓ Müzik eğitimi ve pedagojik uygulamalar
- ✓ Müzik endüstrisi ve görsel-işitsel üretim
- ✓ Dinleyici deneyimi ve duygu analizi

İkinci düzeyde, bu tematik yapıdan bağımsız olarak, makaleler betimsel ve analitik boyutlar açısından değerlendirilmiştir. Bu kapsamda çalışmalar aşağıdaki maddeler bağlamında karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir:

- ✓ Kullanılan araştırma yöntemleri
- ✓ Yayımlandıkları yıllar,
- ✓ Ele alınan yapay zekâ teknolojileri,
- ✓ Alt tematik odakları

BULGULAR

Bu bölümde, araştırma kapsamında belirlenen kriterlere uygun olarak seçilen 10 akademik makalenin sistematik incelemesi sonucunda elde edilen veriler sunulmaktadır. İncelenen 10 makale; amaçları, kapsamı ve ulaştıkları sonuçlar bakımından yapılan içerik analizi ve tematik kodlama süreci sonunda dört ana başlık altında toplanmıştır. Bu dağılım, Türkiye'deki güncel akademik literatürün yapay zekâyı sadece teknik bir üretim aracı olarak değil, aynı zamanda pedagojik, endüstriyel ve toplumsal bir dönüşüm öznesi olarak ele aldığını göstermektedir.

Bulgular; önce bu dört temanın kavramsal çerçevesiyle açıklanacak, ardından çalışmaların metodolojik yapılarını ve teknolojik odaklarını içeren betimsel analizler, karşılaştırmalı tablolar ve grafikler aracılığıyla somutlaştırılacaktır.

Tematik Dağılım ve Değerlendirme

Müzik Üretimi ve Yaratıcı Süreçler: Literatürde yapay zekânın müzikal üretimdeki yeri tartışılırken, bu teknolojinin teknik bir otomasyon aracından ziyade felsefî ve yaratıcı bir boyutta ele alındığı görülmektedir. Özellikle Dilmaç (2024) ve Ser (2023), yapay zekânın bestecilik süreçlerindeki 'işbirlikçi yaratıcı' rolüne odaklanarak, insan ve makine arasındaki bu yeni etkileşimin sanatsal yaratıcılığı nasıl dönüştürdüğünü incelemişlerdir.

Müzik Eğitimi ve Pedagojik Uygulamalar: Müzik eğitiminde yapay zekânın en önemli katkılarından biri, öğrenme sürecini kişiselleştirebilmesidir; bu bağlamda geliştirilen akıllı sistemlerin, öğrenci motivasyonunu ve hızını bireye özgü dinamiklerle optimize ettiği görülmektedir (Güdek ve Açıksöz, 2024).

Müzik Endüstrisi ve Görsel-İşitsel Üretim: Yapay zekânın müzik endüstrisine etkisi sadece iş modelleriyle sınırlı kalmamakta, aynı zamanda görsel üretim süreçlerini de kökten değiştirmektedir. Bu bağlamda Şakalar ve Şakalar (2024) stratejik dönüşüme dikkat çekerken, Kocatepe ve Çağla (2025) yapay zekânın klip üretimindeki operasyonel ve estetik rolünün altını çizmektedir.

Dinleyici Deneyimi ve Duygu Analizi: Yapay zekânın müzikal üretimdeki varlığı, dinleyiciler nezdinde sadece teknik bir ilerleme olarak değil, aynı zamanda sosyo-psikolojik bir olgu olarak karşılık bulmaktadır. Literatürde yer alan analizler, sentetik performansların dinleyicilerde nostaljik bir özlem ve teknik bir merak uyandırırken, aynı zamanda insani özgünlüğün kaybına dair etik bir yabancılaşma hissi yarattığını doğrulamaktadır (Alpyıldız, 2024; Vural ve Çetin, 2025).

İncelenen Çalışmaların Betimsel Analizi

Araştırma kapsamında belirlenen kriterlere göre seçilen 10 akademik makale; yazarları, yayın yılları, kullanılan araştırma yöntemleri, odaklandıkları yapay zekâ teknolojileri ve temel sonuçları açısından sistematik bir analize tabi tutulmuştur. Bu analiz, Türkiye'deki güncel literatürün yöntemsel eğilimlerini ve teknolojik odak noktalarını somutlaştırmayı amaçlamaktadır. İncelenen çalışmaların genel karakteristik özelliklerini ve müzik-yapay zekâ etkileşimine sundukları temel bulguları içeren karşılaştırmalı özet Tablo 1'de sunulmuştur:

Tablo 1: İncelenen Makalelerin Metodolojik ve Tematik Özeti

No	Yazar(lar) / Yıl	Yöntem	Temel Teknoloji	Odak Alanı	Temel Bulgular / Sonuçlar
1	Güdek & Açıksöz (2024)	Doküman Analizi	Akıllı Öğretim Sistemleri	Müzik Eğitimi	YZ kişiselleştirilmiş öğrenme ile motivasyonu artırır; sanal öğretmenler geri bildirim sağlar.
2	Şakalar & Şakalar (2024)	Literatür Taraması	Dijital Platformlar & Algoritmalar	Müzik Endüstrisi	Üretimin demokratikleşmesi, bağımsız sanatçılara fırsat sunarken gelir adaleti sorununu derinleştirir.
3	Dilmaç (2024)	Kavramsal Derleme	GAN & Derin Öğrenme	Yaratıcılık / Estetik	YZ tek başına "sanatçı" değil, insanla iş birliği yapan ileri seviye bir üretim aracıdır.
4	Alpyıldız (2024)	Performans Analizi	Ses Klonlama (Atatürk Örneği)	Müzik Teknolojisi	Ses klonlama ile "posthuman" icralar mümkün; bu durum nostalji ve "gerçek sanallık" inşası sağlar.
5	Gündoğdu & Okcu (2024)	Doküman Analizi	Büyük Veri & Makine Öğrenmesi	Ulusal Literatür	Türkiye'de çalışmalar makam analizi ve veri seti oluşturma üzerine yoğunlaşmıştır.
6	Ser (2023)	Literatür Taraması	Algoritmik Besteleme	Tarihsel Gelişim	YZ müzikte matematiksel örüntüleri çözmede başarılıdır; geçmişle gelecek arasında köprü kurar.
7	Yavuz ve ark. (2025)	Literatür Taraması	Derin Öğrenme (CNN/MIR)	Türk Müziği & Teknik	Makam müziğinin karmaşık yapısı için özelleşmiş YZ algoritmalarına ve veri setlerine ihtiyaç vardır.
8	Kocatepe & Çağla (2025)	Nitel Analiz	Video Üretim Araçları (Runway vb.)	Görsel Üretim	YZ klip üretim süreçlerini hızlandırır; teknik hayranlık ve estetik kaygı bir arada yaşanır.
9	Vural & Çetin (2025)	Duygu Analizi	Python / YouTube API	Dinleyici Deneyimi	Dinleyicilerde merak ve şaşkınlık hakim; teknik kusursuzluk "insani duygu" taklidiyle takdir topluyor.
10	Banaz & Demirel (2025)	Fenomenoloji	Suno / Udio (Şarkı Üretimi)	Dil Eğitimi	YZ destekli şarkılar dil öğrenimini eğlenceli hale getirir; telaffuz ve dinleme becerisini geliştirir.

Tablo 1 incelendiğinde, incelenen çalışmaların tamamının nitel araştırma desenlerini benimsediği ve doküman analizi yönteminin literatürde baskın olduğu görülmektedir. Teknolojik açıdan ise çalışmaların; ses klonlama, akıllı öğretim sistemleri ve algoritmik besteleme gibi müzik dünyasının farklı katmanlarına temas eden geniş bir yelpazede çeşitlendiği saptanmıştır.

Temalara Göre Makale Dağılımı

Müzik Üretimi ve Yaratıcı Süreçler: Yapay zekânın müzikal kompozisyon süreçlerindeki rolü, teknik bir otomasyondan ziyade felsefi ve yaratıcı bir boyutta ele alınmaktadır. Yapay zekânın "işbirlikçi yaratıcı" olarak konumlandırıldığı çalışmalarda, bu teknolojinin insan yaratıcılığını destekleyen ve yeni ilham kaynakları sunan bir ortak olduğu vurgulanmaktadır (Dilmaç, 2024). Algoritmaların müziğin matematiksel örüntülerini çözme yeteneği, bestecilik süreçlerinde geçmişin verileriyle geleceğin sentezlenmesine olanak tanırken, üretkenliğin doğası üzerine yeni tartışmaları da beraberinde getirmektedir (Ser, 2023). Ayrıca, derin öğrenme temelli modellerin müzikal unsurları analiz ederek özgün eserler ortaya koyabilme potansiyeli, teknik verimliliğin ötesinde sanatsal bir dönüşümü işaret etmektedir (Yavuz ve ark., 2025).

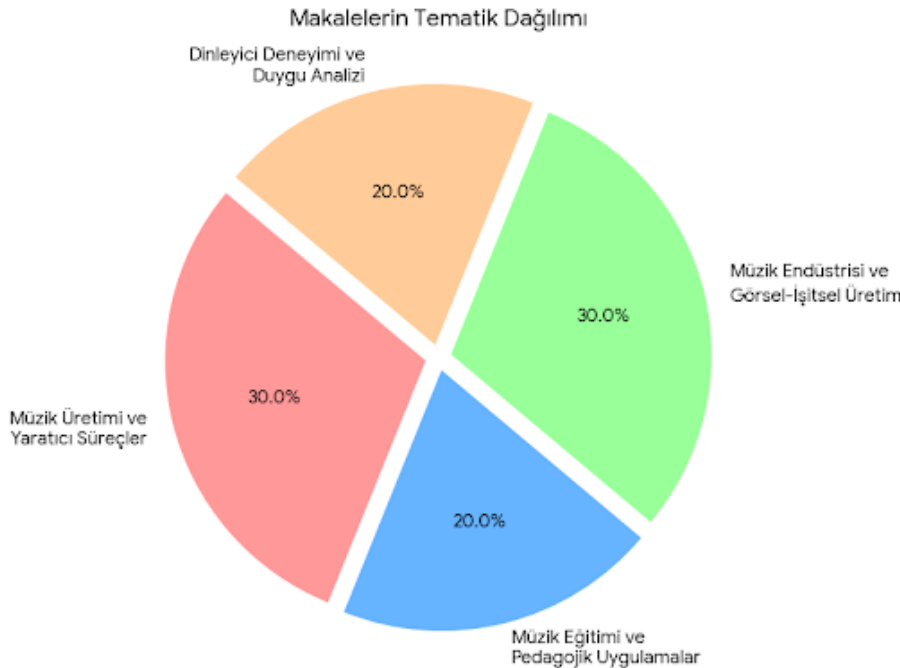
Müzik Eğitimi ve Pedagojik Uygulamalar: başlığında, yapay zekânın öğrenme deneyimini kişiselleştirme potansiyeli öne çıkmaktadır. Akıllı öğretim sistemleri ve sanal öğretmen uygulamaları, öğrencilere anlık geri bildirim sağlayarak motivasyonu artıran ve öğrenme hızını bireye göre uyarlayan bir yapı sunmaktadır (Güdek ve Açıksöz, 2024). Bu alandaki özgün bir uygulama alanı olarak yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yapay zekâ destekli şarkı

üretimini, öğrencilerin dinleme ve telaffuz becerilerini geliştirmede etkili bir materyal geliştirme yöntemi olduğu saptanmıştır (Banaz ve Demirel, 2025). Ayrıca, Türk makam müziği gibi karmaşık sistemlerin öğretilmesinde ve analizinde, bu müziğe özgü geliştirilen yapay zekâ algoritmalarının ve veri setlerinin kritik bir önem taşıdığı ifade edilmektedir (Yavuz ve ark., 2025).

Müzik Endüstrisi ve Görsel-İşitsel Üretim: Müzik endüstrisinin dijital dönüşümü, stratejik yönetim modelleri ve görsel üretim pratikleri üzerinden şekillenmektedir. Dijitalleşme ve yapay zekâ entegrasyonu, müzik üretim ve dağıtım süreçlerini daha erişilebilir hale getirerek bağımsız sanatçılar için yeni bir demokratikleşme alanı açmaktadır (Şakalar ve Şakalar, 2024). Endüstrinin görsel boyutunda ise, yapay zekâ tabanlı araçların müzik klipi üretimini hızlandığı, maliyetleri düşürdüğü ve geleneksel prodüksiyon yöntemlerinin sınırlarını zorlayan estetik yenilikler sunduğu gözlemlenmektedir (Kocatepe ve Çağla, 2025). Bu durum, endüstri aktörlerinin bu yeni teknolojik gerçekliğe stratejik olarak uyum sağlaması gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Dinleyici Deneyimi ve Duygu Analizi: Yapay zekâ tarafından üretilen müzik içeriklerinin dinleyiciler tarafından alımlanması; "nostalji", "merak" ve "etik yabancılaşma" gibi karmaşık duygusal tepkilerle karakterize edilmektedir. Özellikle ses klonlama teknolojisiyle oluşturulan sentetik icralar, dinleyici tarafında bir yandan nostaljik bir hayranlık uyandırırken, diğer yandan "gerçeklik" ve "yapaylık" arasındaki sınırların belirsizleşmesine neden olmaktadır (Alpyıldız, 2024). YouTube gibi dijital platformlardaki dinleyici yorumları üzerinden yapılan analizler, kullanıcıların teknik kusursuzluğa hayranlık duyduğunu ancak sanatsal özgünlük ve telif gibi konularda eleştirel bir tutum sergilediğini göstermektedir (Vural ve Çetin, 2025).

İncelenen 10 makalenin amaç, yöntem ve temel bulguları Şekil 1'de karşılaştırmalı olarak sunulmuştur. Şekil 1 incelendiğinde, çalışmaların ağırlıklı olarak nitel araştırma desenlerini benimsediği görülmektedir.

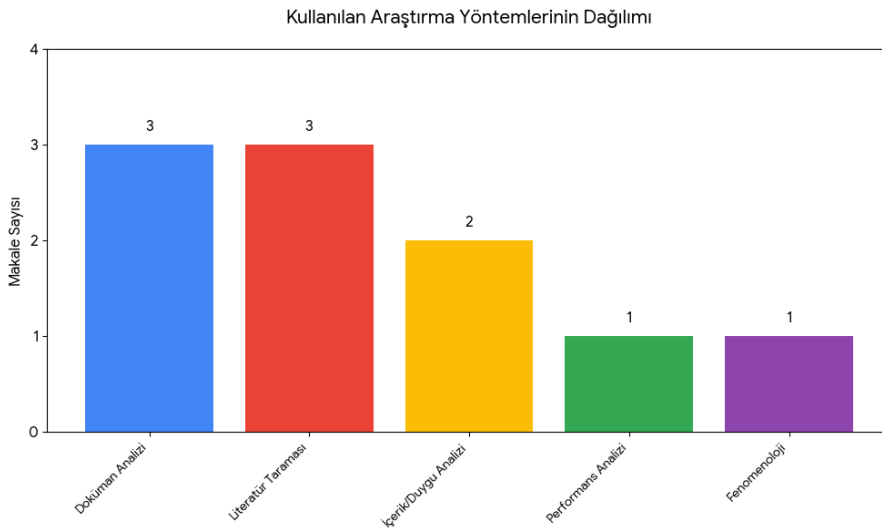

Şekil 1. Makalelerin Tematik Dağılımı

Üstteki şekil, Türkiye'deki araştırmacıların yapay zekâyı daha çok eğitim ve dinleyici alımlaması ekseninde merak ettiğini doğrulamaktadır.

Metodolojik Eğilimler ve Araştırma Desenleri

İnceleme kapsamına alınan çalışmaların yöntemsel altyapısı, konunun disiplinlerarası doğasına uygun olarak çeşitlilik göstermektedir. Araştırmacıların yapay zekâ ve müzik etkileşimini hangi bilimsel metodolojilerle çözümlemeyi tercih ettiklerini ortaya koymak amacıyla yapılan sınıflandırma, Şekil 2'de sunulmuştur. Bu grafik, Türkiye'deki mevcut akademik birikimin teorik derinliğini ve veri toplama yaklaşımlarını kronolojik ve yöntemsel bir perspektifle özetlemektedir:

Şekil 2. Araştırma Yöntemlerinin Dağılımı

Şekil 2 üzerine yapılan inceleme sonucunda şu temel çıkarımlara ulaşılmıştır:

Nitel Yaklaşımın Baskınlığı: Şekil 2 incelendiğinde, literatürün %60'ından fazlasının Doküman Analizi ve Literatür Taraması gibi teorik ve kavramsal çerçeve sunan yöntemlere dayandığı görülmektedir (Gündoğdu ve Okcu, 2024; Ser, 2023). Bu durum, alanın henüz "kuramsal inşa" aşamasında olduğunu göstermektedir.

Yöntemsel Dönüşüm: 2024 ve 2025 yıllarına ait çalışmalarda, geleneksel tarama yöntemlerinden ziyade Duygu Analizi ve Fenomenoloji gibi daha spesifik ve kullanıcı odaklı yöntemlerin kullanılmaya başlandığı dikkat çekmektedir (Vural ve Çetin, 2025; Banaz ve Demirel, 2025).

Veri Odaklılık: Özellikle dijital platformlardaki büyük verinin (YouTube yorumları vb.) Python tabanlı yazılımlarla analiz edilmesi, müzikoloji çalışmalarının veri bilimi ile entegre olmaya başladığını kanıtlamaktadır (Vural ve Çetin, 2025).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışma, 2023–2025 yılları arasında Türkiye’de yapay zekâ ve müzik üzerine yayımlanan 10 akademik makaleyi sistematik bir perspektifle incelemiş; mevcut literatürün eğilimlerini ve teknolojik odak noktalarını ortaya koymuştur. Elde edilen bulgular, Türkiye’deki akademik ilginin sadece teknolojinin teknik boyutuna değil, aynı zamanda bu teknolojinin eğitim, endüstri ve dinleyici üzerindeki dönüştürücü etkilerine odaklandığını göstermektedir.

Bulguların Tartışılması

İncelenen literatürde en çok öne çıkan unsurlardan biri, yapay zekânın müzikal yaratıcılıktaki rolüne dair felsefi ve teknik tartışmalardır. Dilmaç (2024), yapay zekâyı tek başına bir özne olmaktan ziyade insan ile iş birliği yapan bir "üretim aracı" olarak tanımlarken; Alpyıldız (2024), ses klonlama yoluyla üretilen sentetik performansların "posthuman" (insan sonrası) bir icra modeli sunduğunu savunmaktadır. Bu iki yaklaşım, yapay zekânın müzikteki varlığının "insan-makine melezliği" üzerinden yeniden düşünülmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Eğitim bağlamında, Güdek ve Açıksöz’ün (2024) belirttiği kişiselleştirilmiş öğrenme ve motivasyon artırıcı unsurlar, Banaz ve Demirel’in (2025) dil öğretimi odaklı bulgularıyla desteklenmektedir. Her iki çalışma da yapay zekânın geri bildirim süreçlerini hızlandığı konusunda hemfikirdir. Ancak literatür, bu teknolojilerin geleneksel usta-çırak ilişkisinin ve insani duygusal derinliğin yerini tamamen alıp alamayacağı konusunda temkinli bir duruş sergilemektedir (Yavuz ve ark., 2025). Endüstriyel açıdan ise dijitalleşmenin üretimi demokratikleştirmesine rağmen (Şakalar ve Şakalar, 2024), dinleyicilerin bu üretimlere karşı "merak" ile "etik kaygı" arasında gidip gelen bir tutum sergilediği görülmektedir. Vural ve Çetin (2025) tarafından yapılan duygu analizleri, teknik kusursuzluğun hayranlık uyandırdığını ancak sanatsal özgünlük ve telif hakları konusundaki endişelerin literatürdeki en önemli tartışma alanlarından biri olarak kaldığını göstermektedir.

Sonuç ve Öneriler

Yapılan sistematik inceleme sonucunda ulaşılan temel sonuçlar şunlardır:

- ✓ Türkiye'deki literatür, yapay zekâyı ağırlıklı olarak pedagojik (eğitim) ve alımlama (dinleyici tepkisi) boyutlarıyla ele almaktadır.

- ✓ Yöntemsel olarak doküman analizi ve literatür taraması hâkim olsa da, son dönemde duygu analizi ve fenomenoloji gibi yenilikçi yöntemlerin kullanımıyla "deneyim odaklı" bir dönüşüm yaşanmaktadır.
- ✓ Türk makam müziğinin dijitalleştirilmesi ve yerel müzik kültürüne özgü veri setlerinin oluşturulması, ulusal literatürün en özgün gelişim alanıdır.

Gelecek çalışmalar için şu öneriler sunulabilir:

- ✓ Yerel Veri Setleri: Türk müziğinin mikrotonal yapılarını kapsayan standartlaştırılmış ve geniş ölçekli yerel veri setleri oluşturulmalıdır.
- ✓ Etik ve Hukuki Çerçeve: Yapay zekâ ile üretilen veya klonlanan performanslar için telif haklarını ve sanatsal mirası koruyacak etik modeller üzerine disiplinlerarası çalışmalar yapılmalıdır.
- ✓ Deneysel Çalışmalar: Nitel araştırmaların yanı sıra, yapay zekânın müzik performans kalitesi ve öğrenme çıktıları üzerindeki etkisini ölçen nicel ve deneysel araştırmalara ağırlık verilmelidir.

KAYNAKÇA

- Alpyıldız, E. (2024). Yapay zekâ, posthuman folklor ve müzik teknolojisine bir bakış: Atatürk'ün sesinden türküler dinlediniz. *Folklor Akademi Dergisi*, 7(1), 388-402.
- Banaz, E. & Demirel, O. (2025). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yapay zekâ destekli şarkı üretimi: Öğrenci görüşleri. *Aydın TÖMER Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi Dergisi*, 10(2), 195-217.
- Dilmaç, S. (2024). Yapay zekâ'nın yaratıcılığı üzerine bir tartışma. *Art Vision*, 30(53), 240-252.
- Güdek, B. & Açıksöz, F. (2024). Yapay zekâ destekli müzik eğitimi: Yeni bir öğrenme deneyimi. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 11(112), 1909-1922.
- Gündoğdu, B. & Okcu, S. (2024). Yapay zekâ uygulamalarının müzik ve müzik endüstrisi üzerine etkileri. *Konservatoryum - Conservatorium*, 11(1), 57-69.
- Kocatepe, M. & Çağla, E. (2025). Yapay zeka'nın müzik kliplerine etkisi. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 12(120), 1275-1288.
- Ser, A. (2023). Algoritmaların senfonisi: Müzikte yapay zeka'nın geçmişi, bugününü ve geleceğinin değerlendirilmesi. *MAS Journal of Applied Sciences*, 8(2), 320-328.
- Şakalar, G. Y. & Şakalar, A. (2024). Müzik endüstrisinde dijital dönüşümün stratejik etkileri üzerine bir analiz. *Uluslararası Stratejik Boyut Dergisi*, 3(2), 61-77.
- Vural, N. E. & Çetin, S. (2025). Popüler müzik eserlerinin yapay zekâ tarafından yeniden yorumlanması: Duygusal tepkiler üzerine bir analiz. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi (itobiad)*, 14(4), 63-88.
- Yavuz, M. S., Karaosmanoğlu, M. K., Yeprem, S., Karşıcı, G. & Sezikli, U. (2025). Türkiye'de müzik ve yapay zekâ üzerine bir değerlendirme. *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi*, Özel Sayı, e50-e70.